

Okruhy otázek k magisterským státním závěrečným zkouškám (navazující magisterské studium)

UČITELSTVÍ VV PRO SŠ A ZUŠ magisterské jednooborové studium

Část I.

1.

Vznik a vývoj dětského výtvarného projevu, jeho charakteristické znaky, zvláštnosti jednotlivých vývojových etap dětského výtvarného projevu a specifika iniciace dětské a studentské výtvarné tvorby v jednotlivých obdobích vývoje.

Starověké civilizace a jejich akcentace v uměleckých projevech 19. století a dneška.

Habánská lidová hrnčičina a její historický kontext, technika, vliv na lidovou keramiku. Majolika.

2.

Vhodné pedagogické přístupy v krizovém období dětského výtvarného projevu. Specifika výtvarného projevu dospívajících a jeho přijetí v přirozené podobě v rámci pedagogické praxe. Mládež a grafické projevy ve veřejném a soukromém prostoru (street art, grifonáž apod.).

Umění přírodních národů, jeden z inspiračních zdrojů meziválečné moderny i dneška.

Počátky keramické produkce na území Čech a Moravy, přehled kultur od doby kamenné do příchodu Slovanů.

3.

Výtvarný projev a jeho teorie v díle významných odborníků, psychologické a sociální aspekty výtvarné tvorby, fáze tvůrčího procesu a role pedagoga v jeho iniciování a vedení. Komplementarita výtvarné intuice a obrazového myšlení ve výtvarném vyjadřování, teorie Jeana Piageta a Rudolfa Arnheima. Antický kánon jako výchozí forma umění renesance a jeho podoba v období klasicismu. Antické elementy v umění 20. a 21. století.

Keramika starověkých kultur (Egypt, Řecko, Etruskové, Řím).

4.

Typologie dětského výtvarného projevu z pohledu psychologie a teorie výtvarné formy. Zohlednění typů výtvarného vyjadřování ve výtvarné edukaci, využití teorie v praxi.

Sochařství starého Říma a jeho podíl na formování pomníkové tvorby v následujících uměleckých slozích. Plastika ve veřejném prostoru.

Objev a vývoj porcelánu v Evropě. Významná centra jeho produkce. Výrazné umělecké osobnosti v historii i současnosti.

5.

Diagnostická a estetická funkce dětského výtvarného projevu. Výtvarný projev a jeho role v životě člověka, antropologické kořeny umění a dětského výtvarného projevu, podobnosti mezi projevy dětí a přírodních národů.

Umělecký objekt jako duchovní symbol v křesťanském umění raného středověku. Smysl a podoba omezování formálních výrazových prostředků v kontextu současné vizuality.

Analýza uměleckého díla – rozbor technologických postupů, stylové aspekty, ikonografický, ikonologický, ikonopatický výklad.

6.

Počátky školní výtvarné edukace a její didaktiky (18. a 19. století), kreslení jako školní předmět a počátky jeho didaktické reflexe; cíle kreslení v 18. a 19. století, charakteristika dobových metod a jejich kritické posouzení v kontextu dnešních přístupů.

Gotická katedrála a její odraz v umění neogotiky. Gotické inspirace v umění 20. a 21. století.

Keramická tvorba v českém prostředí na přelomu 2. a 3. tisíciletí. Významné osobnosti a mezinárodní symposia.

7.

Historie vyučování kreslení a „umělecké výchovy“ do první poloviny dvacátého století, výtvarná edukace a její didaktická reflexe v době výtvarných avantgard. Avantgardní výtvarná učiliště a edukativní experimenty; tvorba avantgardních výtvarných skupin jako inspirativní zdroj pro výtvarnou pedagogiku.

Ideje humanismu v uměleckém projevu renesance. Kořeny manýrismu a jeho projevy v současnosti.

Role kresby v období renesance.

8.

Hnutí za uměleckou výchovu, vývoj výchovy uměním a jejích podob v praxi; teoretická vymezení výchovy uměním a jejího smyslu (od podnětů J. Ruskina, W. Morrise či A. Lichtwarka a jejich českých následovníků – až po Herberta Reada a další autory).

Nizozemská barokní malba. Barokní prostor (architektura, malba, socha) jako inspirace pro umění následujících generací.

Kresba jako přípravná studie i finální umělecké dílo v období baroka.

9.

Vztah výtvarného umění a výtvarné pedagogiky. Úvahy umělců jako zdroj inspirace didaktiky výtvarné výchovy, přesah tvorby umělců do oblasti edukace (Joseph Beuys, Paul Klee a současní umělci jako Petr Nikl, František Skála, Kateřina Šedá a další). Edukativní projekty iniciované výtvarnými umělci.

Romantismus a tvůrčí koncepce historizujících slohů. Historismus a tradicionalismus v architektuře 18. až 21. století.

Prostorotvorné možnosti textilního vlákna na příkladech děl textilních umělců 2. poloviny 20. století.

10.

Vznik a historie organizace INSEA. Osobnosti světové a české výtvarné pedagogiky vystupující na kongresech INSEA. Klíčová témata symposií INSEA pořádaných v posledních 20 letech Českou sekcí INSEA.

Symbolismus a jeho významové souvislosti s uměním 20. století (secese, surrealismus, fantaskní realismus atd.). Secesní symbolismus. Význam Munchova díla pro rozvoj moderního výtvarného projevu v 1. desetiletí 20. stol.

Kresba v umění symbolismu a secese.

11.

Formování teorie a praxe výtvarné výchovy u nás v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století, osobnost Jaromíra Uždila, Igora Zhoře, Jiřího Davida a dalších odborníků. Generační názory a akcenty v díle zmíněných teoretiků.

Pojem „expresionismus“, princip estetické autonomie díla ve vztahu předmětným podobám vnějšího světa (skupina Die Brücke, Der blaue Reiter, představitelé francouzského a belgického expresionismu). Charakter jeho severoněmecké a vídeňské větve. Expresionismus v sochařské tvorbě.

Počátky fotografické tvorby. Období nové věčnosti – poetická fotografie v oblasti zátiší, figury a humanistické, dokumentární fotografie.

12.

Metodické řady a projekty ve výtvarné výchově. Zhořovy „školy výtvarného myšlení“ a didaktické publikace. Role výtvarného projektu ve výuce výtvarné výchovy v pojetí Věry Roeselové, Karly Cikánové, Hany Dvořákové a dalších.

Počátky českého moderního umění – kuboexpresionistické projevy. Vliv francouzského umění a jeho prezentace v českém uměleckém prostředí (Rodin, Bourdelle, etc.).

Výrazové možnosti grafických technik a jejich využití v jednotlivých epochách.

13.

Charakteristika současné výtvarné výchovy; cíle, obsahy a specifika výtvarné výchovy ve všeobecném vzdělávání; kurikulum výtvarné výchovy a obsahové domény státního kurikula; vztah výtvarné výchovy k dalším vzdělávacím oborům oblasti Umění a kultura; role výtvarného pedagoga v systému mnohaúrovňového kurikula.

Picassova cesta k nové konstrukci obrazového organismu. Přijímání zásad kubistického zobrazování dalšími umělci. Povaha kubistické formy v sochařství. Tvarová analýza a objevy vnitřního světa plastické hmoty, jeho podněty pro sochařství 20. století.

Výrazové prostředky kresby a jejich dokumentování v díle vybraných osobností.

14.

Výtvarná edukace v českém středoškolském vzdělávání; specifika a optimalizace výtvarného vyučování vzhledem k zaměření studijních programů na různých typech SŠ; komparace všeobecného vzdělávacího kontextu s odborným středoškolským vzděláváním.

Geometrická abstrakce (ruská avantgarda, De Stijl). Racionálně konstruktivní tendence v českém umění. Postmalířská abstrakce (colour-field painting, hard-edge painting, soft-edge painting).

Minimalismus a jeho odraz v architektuře a designu.

Nejdůležitější tendence ve vývoji tapisérie 2. pol. 20. století.

15.

Artefiletika a její přínos pro výtvarnou výchovu. Styčné body a rozdíly mezi artefiletikou a arteterapií. Význam výrazové hry pro motivaci výtvarného projevu, role reflexe ve výtvarné edukaci. Koncept a archetyp ve výtvarném projevu.

Historie a koncepce Bauhausu. Gropiův manifest, výmarské expresivní období. Dessavské konstruktivní období Bauhausu. Berlínský epilog. Pedagogické podněty Bauhausu.

Značka, logo, logotyp. Problematika stylizace v grafickém designu.

16.

Problematika tvořivosti, definice termínu; pojetí tvořivosti ve výtvarné výchově v průběhu 20. století až do současnosti; aspekty tvořivosti a faktory ovlivňující uplatnění tvořivosti ve výtvarném vzdělávání, znaky výtvarné úlohy podněcující tvořivost žáků.

Impulsy dada a surrealismu formující vývoj výtvarné kultury 20. století. Výchozí aspekty surrealistické teorie a jeho výrazové prostředky, veristický a abstraktní surrealismus. Navazující tvůrčí projevy.

Kresba jako jeden z výtvarných prostředků hnutí dada a surrealismu.

17.

Projektová metoda ve VV – historie a současnost. Koncepce výtvarného projektu – příklady z teorie a praxe. Autorský pedagogický projekt a jeho prezentace, výtvarné řady, integrativní role tématu. Uplatnění intermediality ve výtvarném projektu.

Architektura moderny, zrod funkcionalismu. Mezinárodní sloh a jeho česká specifika. Proměna životního stylu a nové urbanistické koncepce.

Dvacáté století, vznik surrealistických tendencí ve fotografii, vývoj fotografických disciplín (zátiší, figura, dokument, reklama, móda) v průběhu 20. stol. v českých zemích a ve světě.

18.

Námět ve výtvarné výchově. Výtvarná hra jako cesta k objevování vlastního námětu, „niterný námět“, výtvarná tvorba jako cesta poznávání. Role námětu ve výtvarném projektu a v koncepci dlouhodobého výukového programu na základní a střední škole.

Abstraktní expresionismus – představitelé poválečného amerického umění. Projevy informelu, tachismu, lyrické abstrakce a jejich historický kontext v evropském i českém výtvarného umění.

Obraz konzumní společnosti – projevy společenské kritiky v malířské tvorbě.

19.

Klasické a netradiční formy prezentace dětské a studentské výtvarné práce. Specifika prezentace akčních edukativních činností ve výtvarné výchově. Hodnocení dětské a studentské výtvarné práce, problematika zpětné vazby a evaluace.

Umění a reprezentace totalitní moci. Padesátá léta ve výtvarném projevu Československa.

Socialistický realismus, architektura Sorely. Tvůrčí skupiny. Solitérní osobnosti neoficiálního výtvarného života. Výstavy.

Symbolická úloha textilu v dílech textilních umělců 2. pol. 20. století.

20.

Muzejní a galerijní pedagogika u nás a v zahraničí. Galerijní animace a jiné formy zprostředkování uměleckého díla. Role workshopu a dalších organizačních forem při edukativní činnosti v muzeu či v galerii.

Neodadaismus. Pop-art v USA, jeho sociální kontext. Nová figurace a šedesátá léta v českých zemích a evropské souvislosti.

Abstrahování, abstrakce – objasnění pojmů. Vývoj abstraktního umění a jeho proměny v jednotlivých slohových etapách.

21.

Vymezení speciální výtvarné výchovy a rozdílů mezi arteterapií a výtvarnou edukací jedinců s postižením. Představení současných inkluzivních a integrativních přístupů, filozofie a problémy společného vzdělávání, historie přístupů k tvůrcům s postižením, prolínání s kontextem art brut. Integrace pohybu do umělecké formy. Interaktivní projekty.

Literárnost a objekt. Figurální tendence a animalita v prostorové tvorbě současnosti.

22.

Výtvarný projev a mentální, smyslová, tělesná jinakost; různé typy postižení a jejich vliv na výtvarný projev člověka; kontext disability art, crip culture atd. – proměny náhledů na výtvarnou edukaci žáků s postižením.

Nová koncepce materiálu v umění 20. století. Objekt a instalace. Arte povera, pojem antifорма.

Šperk jako objekt v díle významných světových osobností 20. a 21. století.

23.

Problém kvality výtvarné výchovy z hlediska učitelovy práce s oborovými obsahy; faktory kvality ve vztahu ke kurikulárnímu rámci, obsahovým úrovním, k mateřské disciplíně výtvarné výchovy a specifickým výtvarné výchovy; faktory kvalitní výtvarné edukace.

Architektura brutalismu, high-tech a dekonstrukce – výchozí principy a ozvuky v českých zemích.

Architektura – socha v historickém kontextu.

Veřejný prostor, urbanismus a role péče o památkové objekty.

24.

Vymezení fenoménu art brut a počátky zájmu o tvorbu outsiderů a lidí s psychickým onemocněním či jinou mentální jinakostí. Osobnosti art brut – umělci, teoretici a sběratelé. Role výtvarného projevu v životě tvůrců art brut a outsider art; instituce na podporu tvůrčích aktivit pro minoritní skupiny. Akční umění – happening, events, performance. Vídeňský akcionismus a jeho odraz v „live-kunstu“. Body art. Multimediální projevy, jejich počátky a současnost. Hnutí Fluxus a jeho návaznosti. Nové tendence ve fotografii na přelomu milénia.

25.

Významné osobnosti současné české výtvarné pedagogiky a jejich dílo. Vývojové tendence didaktiky výtvarné výchovy po roce 2000, klíčová témata a narativy oboru; komparace současných přístupů s historickými názory a podobami výtvarného vyučování, kritické zhodnocení. Konceptuální umění, výklad pojmu a teoretická východiska. Land art, jeho kořeny a charakteristika v českém prostředí i v zahraničí. Netradiční formáty a techniky v českém a světovém malířství 20. a 21. století.

26.

Role nových médií a intermedialita ve výtvarné výchově. Výhody a rizika využívání digitálních prostředků a technických zařízení v tvorbě žáků v kontextu jejich vývojových a psychologických zvláštností a dalších aspektů výtvarné edukace. Způsoby začlenění ICT do výtvarné edukace. Hyperrealismus, práce s fotografií, new painting. Filmová tvorba a její filiace s výtvarným uměním, instalace a videoart. Aktuální tendence ve figurální malbě – příklady ze současné české i zahraniční malířské tvorby.

27.

Mediálně saturovaná společnost a výtvarná edukace. Obecné i oborově specifické důsledky časté interakce s digitálními technologiemi a sociálními sítěmi; virtuální komunikace a dětský výtvarný projev. Vhodné pedagogické strategie v situaci digitálního přetížení. Postmoderní filozofické teorie a jejich projevy v literatuře a hudbě. Osobnosti a realizace architektonické postmoderny. Signature architecture, kulturní identita a teorie kritického regionalismu Kennetha Framptona. Obrazy s námětem všednosti a revival tradičních námětů v malbě v kontextu postmoderního vývoje umění, zdůvodnění těchto tendencí v umění konce 20. století.

28.

Vizuální gramotnost: její vymezení v díle odborníků, role vizuální gramotnosti ve vzdělávání, problém obrazu, obrazivosti a myšlení obrazem; vizualita v současné společnosti, role VV v procesu pěstování vizuální gramotnosti žáků a jejich kritického myšlení. „Myticko narativní“ a „textově nekonceptuální“ fáze postmoderny. Neoexpresionismus, Neue Wilde, Transavantgarda-jejich specifika. Postmoderní umění v Česku. Soft-art a další příklady využití textilu ke sdělení obsahu v dílech netextilních umělců 2. pol. 20. století.

29.

Výtvarná výchova a didaktické prostředky (včetně digitálních), technické a materiální vybavení pracovny a kabinetu VV, problematika učebnic. Vybrané didaktické prostředky a způsob jejich využití v praxi. Přelom 2. a 3. tisíciletí. Umění globalizace. Užití nových médií. Současná vizuální tvorba (genderové otázky, street arte, socio-art etc.). Použití a významy jednotlivých barev v oblasti informační grafiky.

30.

Tuzemské a zahraniční organizace zabývající se teorií a praxí výtvarné výchovy. Přehledky a soutěže dětského výtvarného projevu. Koncepce výstav žákovské tvorby jako autorské pedagogické dílo. Oborové časopisy a internetové zdroje.

Umění jako protest, subverze a mystifikace. Aktivistické pojetí umělecké tvorby. Specifika českého prostoru. (Pode Bal, Guma guar, Rafani, BKS, Ztohoven atp.)

Důvody k vynalézání nových grafických technik, proměny a návraty starých technik, autorsky upravené techniky.

Část II.

1.

Mytologický námět ve výtvarné tvorbě, role báje, pověsti, mytologického příběhu a hrdiny v motivaci výtvarného vyjadřování. Psychologizace výtvarné tvorby skrze mytologii. Kontextualizace mytologie v umění moderny a postmoderny.

2.

Fenomén prostoru v plošné, objektové, environmentální a akční tvorbě.

3.

Bod, linie a plocha v kresbě a v grafice, klasické a novátorské přístupy k pojetí funkce.

4.

Barva a světlo ve výtvarném projevu, jejich funkce a proměny jejich zobrazování.

5.

Pohyb a balanc, princip proměny a zániku v sochařském tvarosloví.

6.

Role ornamentu ve výtvarném vyjadřování. Proměny interpretace ornamentu v různých historických epochách. Význam ornamentu v současném výtvarném umění.

7.

Živly jako téma umělecké tvorby a jako námět umělecko-pedagogického projektu.

8.

Zvíře v současném vizuálním vyjadřování, jeho ikonologické proměny v kontextu dějinného vývoje. Bio art (biotech art, genetic art, transgenní umění).

9.

Autobiografie a výtvarný projev. Výtvarné dílo jako sebereflexe a terapie.

10.

Geneze výtvarného díla jako objektu. Klasické a netradiční materiály v objektové tvorbě.

11.

Interaktivita v současném výtvarném projevu. Účast diváka na tvorbě artefaktu.

12.

Environmentální projekt. Ekoart.

13.

Hra a rituál v kontextu historického vývoje umění. Synkretická povaha umělecké reflexe světa.

14.

Nová média ve výtvarné tvorbě. Intermediální výtvarné projekty.

15.

Mezioborové umělecké projekty.

16.

Integrace osobnosti umělce do jeho díla (umělec jako ikona).

17.

Velké filosofické systémy - jejich odraz ve vzdělání a uvažování i v uměleckém dění dané doby.

18.

Fenomén sběratelství. Umělecký mecenáš. Soukromé kolekce v zahraničí a jejich proměna od renesance po současnost.

19.

Vznik a vývoj veřejných sbírek v evropském prostředí. Kulturní preference státního sektoru a jejich dopad na utváření historického dědictví v různých zemích Evropy.

20.

Příklady tradičních a alternativních způsobů prezentace výtvarného díla. Prezentace uměleckých sbírek i akvizičních aktivit na příkladu vybraných kolekcí na americkém kontinentu.

21.

Muzea a galerie jako multikulturní centra i duchovní prostor. Architektonická specifika.

22.

Nové formování obchodu s uměním v novověku a jeho současné rysy. Aukční prodej. Falza. Umělecký trh.

23.

Instituce světových výstav (Bienále Benátky, Documenta Kassel, Manifesta, etc.). Umění a mediální průmysl. Kurátorské osobnosti.

24.

Hnutí Arts and Crafts. „Gesamtkunstwerk“ v historii a jeho odraz v koncepci obytného prostoru konce 19. století.

25.

Wiener Werkstätte a evropské ozvuky. Podněty Artělu. Art déco a jeho filiace s evropskou modernou. Československá specifika.

26.

Bauhaus a jeho význam pro rozvoj designu ve výtvarné kultuře 20. století.

27.

Umělecké řemeslo a volné umění. 20. století ve znamení splývání uměleckých druhů.

28.

Tradice uměleckého vzdělávání v českých zemích, vznik LŠU a jejich význam pro vývoj oboru výtvarná výchova, základní umělecké vzdělávání v ČR a jeho postavení v rámci současného českého vzdělávacího systému.

29.

Charakteristika a organizace základního uměleckého vzdělávání podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání, profil výtvarného oboru a vzdělávací obsah jeho oblastí Výtvarná tvorba a Recepce a reflexe výtvarného umění.